

ปราสาทบ้านฉัน

โครงการปราสาทตาเล็ง
ศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน

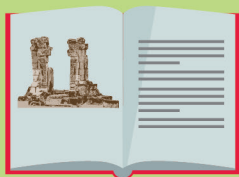
ปราสาทตาเล็งเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของคนในชุมชนบ้านปราสาทมายาวนาน แต่วันนี้กลับหลงเหลือผู้รู้ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปราสาทน้อยลงทุกที เยาวชนบ้านปราสาทจึงลุกขึ้น มาทำโครงการปราสาทตาเล็งศูนย์รวมความศรัทธา ของชุมชน เพื่อสืบทอดและสานต่อคุณค่าของ ปราสาทตาเล็งไว้ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้

ศึกษาข้อมูล
ของปราสาทตาเล็ง

ทำฐานข้อมูลของปราสาท

จัดกิจกรรม
เผยแพร่ข้อมูลให้กับชุมชน

คุณค่าที่เกิดขึ้น

ประวัติศาสตร์ชุมชนและข้อมูลปราสาทตาเล็งที่กลุ่มเยาวชนลงมือสืบค้นและเก็บรวบรวมได้กลายเป็น “ทุนความรู้” ของชุมชน การที่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชนสนใจสืบค้นเรื่องราวของปราสาทตาเล็ง ผู้ใหญ่ในชุมชนก็วางใจได้ว่าปราสาทตาเล็งจะยังได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานที่แห่งนี้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในชุมชนต่อไป

เมื่อต้องมาทำงานด้วยกัน
เด็กๆ เขาก็ได้ความเสียสละ
รับฟังผู้อื่น ยิ่งเมื่อได้ลงมือทำ
แล้วเกิดข้อผิดพลาด เด็กจะย้อน
กลับมาพิจารณาตัวเองก่อน
ไม่โทษผู้อื่น แล้วกลับมาเผชิญหน้า
กับความจริงได้ดีขึ้น หรือหากจะ
ทำอะไรสักอย่าง ก่อนจะต้อง
ผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองมากขึ้นว่า
สิ่งที่ทำมีผลดี หรือมีผลกระทบต่อ
ชีวิตอย่างไร วิธีคิดแบบนี้จะเป็น
ภูมิคุ้มกันให้พวกเขาเวลาออกไป
ใช้ชีวิตในสังคม

ปราสาทตาเล็ง ตั้งอยู่ที่บ้านปราสาท ตำบล
ปราสาท อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นศูนย์รวม
จิตใจของคนในชุมชนบ้านปราสาท อยู่คู่ชุมชนมาช้านาน
แต่วันนี้กลับหลงเหลือผู้รู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ
ปราสาทน้อยลงทุกที ทีมงานซึ่งประกอบด้วย ไฉน-
สุกัญญา คำแก้ว แคท-เสาวลักษณ์ นัยสว่าง ปิ้อป-
อภิญา ขวานทอง ไอซ์-วนิดา อุ่นแก้ว และ หญิง-
ศศิวิมล สุขงาม จึงลุกขึ้นมาทำโครงการปราสาทตาเล็ง
ศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน เพื่อสืบทอดและ
สานต่อคุณค่าของปราสาทตาเล็งไว้ให้คนรุ่นหลังได้
รับรู้

“ช่วงแรก ๆ ที่เริ่มทำโครงการ พี่ ๆ เขาถามถึงข้อมูลชุมชนและ
ปราสาทตาเล็งว่า พวกเรารู้อะไรบ้าง เรา ก็ตอบไม่ได้
ตอนนั้นเข้าใจเลยว่า ที่ผ่านมามาเราไม่รู้อะไรเกี่ยวกับชุมชน
และปราสาทนี้เลย ทั้งที่เป็นบ้านของเราเอง”

ก้าวข้ามความกลัว

แต่กว่าจะคิดทำโครงการได้เช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ทีมงานทุกคนบอกเป็นเสียง
เดียวกันว่า กล้า ๆ กลัว ๆ ว่าจะทำโครงการไม่รอด

ไฉน บอกว่า แม่เธอจะอยู่ตำบลปราสาท แต่ก็อยู่นอกพื้นที่บ้านปราสาท ซึ่งเป็น
พื้นที่หลักของการทำโครงการ เมื่อรู้รายละเอียดว่าต้องใช้เวลาทำกิจกรรมกว่า 6 เดือน
จากความคิดเดิมที่อยากเข้ามาทำเพราะความสนุก กลับริ้สึกว่าคงไม่สนุกอย่างที่คิด
เนื่องจากขณะนั้นกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของ
การเตรียมตัวสอบ เพื่อหาที่เรียนใหม่

เช่นเดียวกับ แคท ที่ถึงแม้จะเป็นคนในชุมชนบ้านปราสาท แต่ก็มีความกังวลใจ
ไม่แพ้กัน

“ค่อนข้างตัดสินใจยาก ใจหนึ่งก็อยากทำ ถึงจะไม่ใช้
คนในชุมชน แต่เราเป็นคนตำบลนี้เหมือนกัน อีกใจก็คิดว่า
ไม่อยากทำ เพราะกลัวไม่มีเวลา และค่อนข้างกังวลกับการ
หาที่เรียนต่อ” ไฉน อธิบาย และเล่าถึงจุดเปลี่ยนที่ทำให้เธอ
ตัดสินใจทำโครงการต่อไปว่า “ตอนไปอบรมร่วมกับเพื่อน
โครงการอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่โครงการพัฒนาเยาวชน
พลเมืองดีศรีสะเกษจัดขึ้น ได้เจอเพื่อนจากที่อื่นรู้สึกสนุก
ได้ความรู้ และได้แรงใจให้อยากทำต่อ เพราะเราได้นั่งคุย
กับเพื่อนว่าแต่ละคนทำโครงการอะไร ทำไม่ถึงเข้ามาทำ
เหตุผลส่วนใหญ่คล้ายๆ กันคือ ไม่รู้มาก่อนว่าต้องทำ
โครงการในระยะยาว แต่รู้สึกว่าเป็นโครงการที่ดี เพราะได้
ทำประโยชน์ให้ชุมชน”

แต่เมื่อพี่เลี้ยงโครงการชวนคิดวิเคราะห์ปัญหาและของดีที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึง
การประเมินศักยภาพของทีมงาน พวกเขาตัดสินใจเดินทางมาทำโครงการต่อ เพราะคิดว่า
“ในเมื่อคนอื่นยังทำได้ ทำไมเราถึงไม่ทำ”

“ช่วงแรกที่เริ่มทำโครงการ พี่ ๆ เขาถามถึงข้อมูลชุมชนและปราสาทตาเล็งว่า
พวกเรารู้อะไรบ้าง เรา ก็ตอบไม่ได้ ตอนนั้นเข้าใจเลยว่า ที่ผ่านมามาเราไม่รู้อะไร
เกี่ยวกับชุมชนและปราสาทนี้เลย ทั้งที่เป็นบ้านของเราเอง” ไฉน สะท้อน

“ผู้ใหญ่ให้ความความร่วมมือดีมาก เวลาสัมภาษณ์เขาจะตั้งใจฟังและเล่าเรื่องในชุมชนให้ฟังเยอะมาก เรื่องไหนไม่รู้ก็แนะนำให้ไปถามคนอื่นที่น่าจะรู้ ไม่เคยคิดเหมือนกันว่าผู้ใหญ่จะให้ความร่วมมือขนาดนี้ ดีใจที่คนในชุมชนให้ความสนใจโครงการของพวกเขา”

ทีมงาน เล่าว่า แต่เดิมเคยมีป้ายบอกเล่าประวัติความเป็นมาของปราสาทตาเล็งจากหน่วยงานส่วนกลางมาปักไว้บริเวณปราสาท แต่ป้ายดังกล่าวเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา

ปิ๊อป เสริมต่อว่า สิ่งที่เคยอ่านผ่านตาบนป้ายเป็นข้อมูลสั้น ๆ ไม่กี่บรรทัด เท่าที่จำได้เธอรู้เพียงว่า ปราสาทตาเล็งเดิมชื่อปราสาทลุมพุก รอบบริเวณปราสาทที่นั่งอยู่นี้เคยเป็นหนองน้ำมาก่อน แม้ในใจตอนนั้นจะอยากรู้ข้อมูลเพิ่มเติมมากกว่านี้ แต่ก็ไม่ได้สนใจสอบถามเพิ่มเติมจากใคร

เข้าใกล้ชุมชน...เข้าถึงข้อมูล

อย่างไรก็ตามเพื่อให้ตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ ทีมงานจึงวางแผนเป้าหมายการทำโครงการไว้ 3 ส่วนคือ **1.สืบค้นประวัติศาสตร์ชุมชนและปราสาทตาเล็ง** ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในชุมชน **2.บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไว้เป็นลายลักษณ์อักษร** ให้เป็นฐานข้อมูลของชุมชน และ **3.เผยแพร่ข้อมูลที่สำรวจให้เด็กและเยาวชน รวมถึงผู้ใหญ่ในชุมชนได้รับรู้** ทั้งนี้ทีมงานคาดหวังว่า ข้อมูลที่เผยแพร่ออกไปจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้จักชุมชนของตัวเองมากขึ้น และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งยังช่วยเติมเต็มความรู้ที่ขาดหายไปให้แก่ผู้ใหญ่ในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

และเพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างราบรื่น อยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ และได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ทีมงานจึงวางแผนประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการให้คนในชุมชนได้รับรู้ โดยขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยประกาศเสียงตามสายระดมคนในชุมชนให้มารวมตัวกัน นอกจากแนะนำโครงการแล้ว เวทีนี้ยังเปิดโอกาสให้ทีมงานได้แนะนำตัวเองต่อชุมชนอย่างเป็นทางการ พร้อมขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่เรื่องการให้ข้อมูลความรู้ เมื่อทีมงานลงพื้นที่สัมภาษณ์

“วันประชุมชี้แจงเหมือนคนในชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจ บางคนนั่งข้างนอกอาคารกว่าจะเรียกเข้ามารวมกันได้ต้องใช้เวลา ตอนนั้นเริ่มกังวลแล้วว่าจะไปรอดหรือเปล่า แต่มารู้ทีหลังว่าเป็นธรรมชาติของผู้ใหญ่ที่นี้เวลามาประชุมจะทำตัวสบาย ๆ ซึ่งก็จริงเพราะช่วงที่เราลงไปเก็บข้อมูล ผู้ใหญ่ให้ความร่วมมือดีมาก เวลาสัมภาษณ์เขาจะตั้งใจฟังและเล่าเรื่องในชุมชนให้ฟังเยอะมาก เรื่องไหนไม่รู้ก็แนะนำให้ไปถามคนอื่นที่น่าจะรู้ ไม่เคยคิดเหมือนกันว่าผู้ใหญ่จะให้ความร่วมมือขนาดนี้ ดีใจที่คนในชุมชนให้ความสนใจโครงการของพวกเขา” ไวน์ กล่าว

หญิง เสริมต่อว่า เมื่อก่อนเด็ก ๆ อย่างเราไม่เคยเข้าไปคุยกับผู้ใหญ่ พอได้เข้าไปคุย
บรรยายการทำงานการใช้ชีวิตในชุมชนทั่วไปก็ดีขึ้น มีอะไรผู้ใหญ่เขาจะช่วยให้เรา
พอสนิทกันก็ได้พูดคุยกันเรื่องอื่นๆ ด้วย รู้สึกว่าเขาตั้งใจที่เราเข้าไปคุยกับเขา

ทั้งนี้ทีมงานตั้งใจนำข้อมูลจากการสำรวจมาสรุปผล เพื่อนำเสนอผลการศึกษาต่อ
ชุมชน โดยเลือกวันประกอบพิธีบวงสรวงบริเวณปราสาทตาเล็งเป็นวันเผยแพร่ข้อมูล
เนื่องจากเล็งเห็นว่า เป็นวันที่ผู้คนทุกเพศทุกวัยจะมาพร้อมพิธีกันอย่างพร้อมเพรียง
 อีกทั้งยังมีเพื่อนบ้านจากชุมชนข้างเคียงมาร่วมงานด้วย

“เท่าที่เห็นแต่ละปีมีคนมาร่วมงานเป็นพันคน” ไฉน เอ่ยขึ้น

การประกอบพิธีกรรมบวงสรวงบริเวณปราสาทตาเล็งจัดขึ้นช่วงวันสงกรานต์ของ
ทุกปีไปพร้อม ๆ กับพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่และการละเล่นสงกรานต์แบบไทย ชาวบ้าน
ที่นี่มีความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปราสาทและเชื่อว่าปราสาทแห่งนี้มีผู้พิทักษ์รักษา
และคอยดูแลทุกข์สุขของคนในชุมชน

อย่างที่กังวลใจแต่แรก กลุ่มแกนนำเยาวชนไม่มีเวลาลงพื้นที่มากนัก การลงเก็บ
ข้อมูลในช่วงแรกใช้เวลาเพียง 2-3 วัน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มา
วิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นข้อความพร้อมภาพประกอบ แล้วนำเสนอในวันงานบวงสรวงที่
จัดขึ้นในวันที่ 14 เมษายน 2559 แต่ การเตรียมงานต้องสะดุด เพราะสมาชิกในทีม
ไม่สามารถจัดสรรเวลามาจัดบูธได้ตามที่วางแผนไว้ กระทั่งการเตรียมงานล่าช้าไปจนถึง
วันรุ่งขึ้น ทำให้นำเสนองานออกมาได้ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร

“ในวันที่เราวิเคราะห์ข้อมูลกัน ตาหวน ศรีนาคเข้ามาขึ้นชมบอกว่า สิ่งที่เราทำอยู่นั้นดีแล้ว ได้ช่วยยึกความรู้ของชุมชนไว้ให้เด็กรุ่นต่อไป ได้เรียนรู้ คำชมของผู้ใหญ่เป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่ง อย่างน้อยเราก็รู้ว่ามีคนเห็นคุณค่าในตัวเราและสิ่งที่พวกเราทำ เราจะทำงานไปไม่ได้ ต้องทำให้สำเร็จ”

“เราตั้งใจจัดเตรียมบุตรในตอนเย็นก่อนวันงาน มีภาพ มีข้อมูลประกอบ เพื่อความน่าสนใจ แต่มักไม่ทัน พอใกล้ค่ำผู้ปกครองโทรตามเลยต้องหยุด แล้วตกลงกันว่า จะรีบมาจัดบุตรให้เสร็จตอนเช้าวันงาน แต่สุดท้ายผลงานที่ทำออกมาก็ไม่ได้ตามที่คิดไว้ เรายังรู้สึกทำให้สวยและดีกว่านี้ได้ ถ้ามีเวลามากขึ้นกว่านี้” ไฉน กล่าว

ปฏิบัติการบุคลากรแห่งของชุมชน

บรรยายกาศในงานวันบวงสรวงประจำปีเต็มไปด้วยผู้คนที่มาร่วมงานประเพณีและรับชมกิจกรรมบนเวที มีผู้คนจำนวนไม่น้อยแวะเข้ามาเยี่ยมชมนุสรของพวกเรา ซึ่งทีมงานบอกว่า รู้สึกดีใจที่ผู้ใหญ่แวะเข้ามาเยี่ยมชมนุสร สอบถามข้อมูลและให้คำแนะนำ แต่เมื่อประเมินผลการทำกิจกรรมของตัวเองแล้ว พวกเขาบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า ข้อมูลที่สืบค้นมานั้นยังไม่เพียงพอ

“ตอนนั้นเรามีแค่ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ยังขาดเรื่องความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้คนมารวมตัวกันในวันงานบวงสรวง แล้วแหล่งข้อมูลก็ไม่ค่อยมากพอที่จะนำมาเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ จนสรุปเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนและที่มาที่ไปของปราสาทตาเล็งได้ พวกเราเลยตั้งใจลงพื้นที่สำรวจเพิ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านความเชื่อเพิ่มเติม” ไฉน กล่าว

อย่างไรก็ตาม ทีมงานบอกว่า ความยากของการเก็บข้อมูล คือ “การสื่อสาร” ให้ผู้ใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสเข้าใจคำถามและตอบให้ตรงคำถาม จึงจำเป็นต้องใช้ภาษาถิ่นในการพูด อีกทั้งข้อมูลหลายส่วนที่ขาดหายไปไม่สามารถเก็บได้ เพราะผู้ใหญ่แต่ละคนอายุมากแล้ว อาจมีหลงลืมไปบ้าง ทำให้ข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ จึงต้องสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบอีกชั้นหนึ่ง

“เราทำกันมาขนาดนี้แล้ว ลงไปเก็บข้อมูล เอาข้อมูลมานำเสนอ จะมาถอดใจตอนนี้ไม่ได้ ยังไงเราก็ต้องสู้ ทำให้เสร็จเพื่อตัวเราเอง และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มาคืนชุมชน” ไฉน กล่าว

การยอมรับข้อผิดพลาดของตัวเอง ที่นำมาสู่การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ใหญ่เพิ่มเติม นั้น ทีมงาน บอกว่า เป็นเพราะ “แรงผลักดัน” จากคำชื่นชมของผู้ใหญ่ในชุมชนบางท่านที่เคยเข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยเฉพาะตาหวน ศรีนาค ซึ่งเป็นผู้อาวุโสในทีคนในชุมชนนับถือ

“วันที่เราวิเคราะห์ข้อมูลกัน ตาเขาเข้ามาชื่นชมบอกว่า สิ่งที่เราทำอยู่นั้นดีแล้ว ได้ช่วยเก็บความรู้ของชุมชนไว้ให้เด็กรุ่นต่อไปได้เรียนรู้ คำชมของผู้ใหญ่เป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่ง อย่างน้อยเราก็รู้ว่ามีคนเห็นคุณค่าในตัวเราและสิ่งที่พวกเราทำ เราจะทำงานไปไม่ได้ ต้องทำให้สำเร็จ” ไวน์ กล่าวอย่างมุ่งมั่น

ทีมงานบอกว่า เป้าหมายของการลงพื้นที่สัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ที่พวกเขาคาดหวัง หลังจากได้เห็นความร่วมมือของผู้ใหญ่ในชุมชนที่เชื่อมโยงกันด้วยความศรัทธาและความเชื่อ คือการนำข้อมูลที่เก็บได้มาจัดทำเป็นสมุดเล่มเล็ก เพื่อเผยแพร่ประวัติชุมชนและปราสาทตาเล็ง รวมถึงความเชื่อและความศรัทธาต่อปราสาทให้คนในชุมชนรับรู้ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้และเข้าใจถึงที่มาที่ไปของชุมชนตนเอง

“พวกเราคิดทำสมุดเล่มเล็กขึ้นมา เพื่อนำไปแจกแต่ละหมู่บ้านไว้ใช้เป็นฐานข้อมูลชุมชน และนำไปไว้ในห้องสมุดโรงเรียนของชุมชนให้เด็ก ๆ ได้อ่านและเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน” ป๊อบ กล่าว

สืบค้นคุณค่าปราสาทตาเล็ง

ไอซ์และหญิง บอกว่า การลงเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 จากแหล่งข้อมูลใหม่ทำให้พวกเขารู้จักชุมชนดีขึ้นกว่าเก่า ทั้ง 2 คน ช่วยกันสรุปประวัติของชุมชนและปราสาทตาเล็ง ได้ใจความว่า ตำบลปราสาท ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน มีโบราณสถานอยู่ 1 แห่ง นั่นคือ ปราสาทตาเล็ง ที่ตั้งอยู่หมู่ 1 บริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน สถานที่แห่งนี้เป็นสิ่งก่อสร้างโบราณที่บรรพบุรุษชาวเขมรร่วมกันสร้างขึ้น

ตัวปราสาทตาเล็งที่เหลืออยู่ในปัจจุบันหันหน้าไปทางทิศตะวันออก สภาพเหลือเพียงปราสาทปรางค์เดียวที่ก่อขึ้นด้วยหินทรายและศิลาแลง ส่วนยอดได้พังทลายลง แต่สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างด้วยอิฐ จากหลักฐานที่ปรากฏพบ ได้แก่ ภาพสลักบนทับหลัง ลวดลายสลักบริเวณกรอบประตูและชิ้นส่วนหน้าบันศึกษาเปรียบเทียบได้ว่าปราสาทตาเล็งสร้างขึ้นราวกลางพุทธศตวรรษที่ 16 จนถึงช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ด้วยศิลปะแบบปาปวน

“ถ้ามีเวลามากกว่านี้ คงทำได้ดีกว่านี้ หลายครั้งช่วงที่ทำโครงการเรารู้สึกขี้เกียจ ไม่อยากมา เพราะเหนื่อย แต่ก็คิดว่านี่เป็นบ้านของเรา ถึงแม้จะไม่ใช้คนพื้นเพ บ้านปราสาทโดยตรง แต่ก็อยากทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้ตำบลของตัวเอง”

ด้านหน้ามีซุ้มประตูทางเข้าก่อด้วยศิลาแลง ถัดจากประตูทางเข้าออกไปประมาณ 200 เมตร มีบารายขนาดใหญ่เป็นที่เก็บกักน้ำประจำชุมชนที่สร้างร่วมกับตัวปราสาท

ทีมงานบอกต่อว่า ชาวบ้านปราสาทส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายเขมร มีความรักความผูกพันกับปราสาทที่บรรพบุรุษสร้างขึ้น จึงร่วมกันดูแลรักษาปราสาทเป็นอย่างดี มีการจัดแบ่งเวรอาสาทำความสะอาด และเก็บกวาดบริเวณโดยรอบ ปัจจุบันปราสาทตาเล็งกลายเป็นศาสนสถานประจำชุมชนที่คนให้ความเคารพนับถือ

ในด้านความเชื่อนั้น ทีมงานเล่าถึงเหตุการณ์ล่าสุดที่แสดงถึงความเชื่อและศรัทธาของคนในชุมชนที่มีต่อปราสาทว่า เมื่อกรมศิลปากรเข้ามาบูรณะปราสาท และได้ัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ออกจากปราสาทไปยังศาลาริมนาฝั่งตรงข้าม เหตุการณ์น่าประหลาดใจเกิดขึ้นเมื่อมีคนฝันถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปราสาท

“คนที่ฝันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปราสาทมาบอกว่า ยังกลับเข้าไปในปราสาทไม่ได้ เพราะอัญเชิญกลับเข้าปราสาทไม่ถูกวิธี ปีที่ผ่านมาชุมชนเลยจัดพิธีอัญเชิญใหม่อีกครั้ง หลังการบวงสรวงช่วงสงกรานต์ มีการนำเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตมาถวายเพิ่มด้วย เช่น หม้อ จอบ เสียม และตะกร้าสานด้วยไม้ไผ่ ในวันนั้นมีคนในชุมชนมาทำพิธีร่วมกันอีกเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและความศรัทธาจริง ๆ” ป๊อป กล่าว

พัฒนาตัว พัฒนาใจ

กล่าวได้ว่าขั้นตอนและกระบวนการทำงานในโครงการพัฒนาเยาวชนพลเมืองดีศรีสะเกษก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายด้านในตัวทีมงาน ทั้งการสื่อสาร ความกล้าแสดงออก ความรับผิดชอบ แต่ที่สำคัญคือ ความรู้สึกสำนึกรักชุมชนถิ่นเกิด

ไฉน บอกว่า เธอยังอยากปรับปรุงตัวเองเรื่องความตรงต่อเวลา และอยากแบ่งเวลา来做โครงการให้ได้ดียิ่งขึ้น คิดว่าถ้ามีเวลามากกว่านี้คงทำได้ดีกว่านี้ หลายครั้งช่วงที่ทำโครงการเรารู้สึกขี้เกียจไม่อยากมา เพราะเหนื่อย แต่ก็คิดว่านี่เป็นบ้านของเรา ถึงแม้จะไม่ใช้คนพื้นเพบ้านปราสาทโดยตรง แต่ก็อยากทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้ตำบลของตัวเอง

“เมื่อก่อนไม่กล้าเอ่ยปากพูดหรือถาม เพราะเรารู้สึกขี้เกียจปิดกั้นตัวเอง แต่ตอนนี้รู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ มากขึ้น เลยกล้าพูด และกล้าถามออกไปในเรื่องที่สงสัย เห็นได้ชัดเลยว่ามีความมั่นใจเวลาออกไปพูดหรือนำเสนองานหน้าห้อง ทักษะด้านอื่นๆ จากการอบรมร่วมกับพี่เลี้ยงก็สามารถนำไปใช้ทำงานกลุ่มในห้องเรียนได้ แทนที่จะให้ทำงานไปตกที่คนใดคนหนึ่ง เราก็แบ่งงานตามความถนัดให้ทุกคนได้ทำ การทำงานกลุ่มเลยง่าย เร็วขึ้น และบรรยากาศในการทำงานดีขึ้น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความสนุกสนาน ได้รู้จักนิสัยใจคอ และความสามารถของเพื่อนมากขึ้นด้วย” ไฉน กล่าว

ไอซ์ ป๊อป และหญิง พุดเป็นเสียงเดียวกันว่า เดิมทีไม่ต้องถึงขั้นออกไปจับไมค์หรือออกแก้วขาออกไปหน้าห้องเรียนเพื่อพูดนำเสนอยังไม่กล้า พวกเขาจึงเป็นแผนกเบื้องหลัง คอยทำงาน และให้กำลังใจเพื่อนเวลาออกไปนำเสนอ ถึงตอนนี้ความเกร็งและความกลัวยังมีอยู่ แต่เมื่อมีโอกาสออกไปพูดนำเสนออีกกิจกรรมที่ทำและแสดงความคิดเห็นในเวทีต่างๆ บ่อยครั้ง ก็เริ่มกล้ามากขึ้น

“เราเห็นเพื่อนกลุ่มอื่นๆ นำเสนอได้ดี ตอบคำถามดีมาก พุดรู้เรื่อง และมั่นใจในการพูด การตอบ เราอยากทำให้ได้แบบเขา อยากทำให้ดีเท่า หรือไม่ก็ดีกว่า ยิ่งเวลาเพื่อน ๆ กลุ่มอื่นนำเสนอ แล้วเรานำแนวคิดมาปรับให้เข้ากับโครงการของเราได้ ก็คิดว่า เราควรนำเสนออีกกิจกรรม

ที่ทำให้เพื่อนรู้ด้วย เพื่อมีประโยชน์กับเขา เพราะถ้าเราไม่พูดก็ไม่มีใครรู้ว่าเราทำอะไร”
ไอซ์ กล่าว

หญิง เสริมว่า ความยากของการพูดอยู่ที่การเลือกและเรียบเรียงข้อมูลว่าควรพูด
อะไรก่อนหลัง จนเกิดความกังวล ทำให้ไม่กล้าพูดออกไป

เช่นเดียวกับป๊อบที่บอกไว้ว่า เมื่อต้องออกไปนำเสนอผลงานต่อหน้าคนอื่น นอกจาก
ความกดดันจากคนจำนวนมากแล้ว บางครั้งยังงงและไม่เข้าใจกับคำถาม จนทำให้รู้สึก
สับสน เรียบเรียงข้อมูลออกมาพูดไม่ได้ แต่ตอนนี้สามารถทำได้ดีขึ้น

“ช่วงแรกไม่รู้จะพูดอะไร เพราะยังไม่เคยทำโครงการยังไม่ได้ทำอะไรเลย
แต่เวทีครั้งหลัง ๆ ที่เข้าร่วม พวกเรากล้าพูดมากขึ้น เพราะได้ลงมือทำ รู้ว่าทำอะไร
ไปแล้วบ้าง ทำอะไรก่อนอะไรหลัง ก็สามารถเรียบเรียงคำพูดไปนำเสนอได้ จัดการ
กับความคิดของตัวเองเพื่อสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ เมื่อก่อนจะพูดอะไรไม่เคย
คิดมากขนาดนี้” หญิง กล่าว

เมื่อลงมือทำ จึงได้ภูมิคุ้มกันชีวิต

ประเสริฐ ศรีสุวรรณ ผู้ใหญ่ใจดีในชุมชน ย้ำว่า ปราสาทตาเล็งถือเป็นศูนย์
รวมใจของชาวบ้าน คนในชุมชนมีความเลื่อมใสและศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พิทักษ์รักษา
ปราสาทไว้ แต่น้อยคนนักที่จะรู้ประวัติความเป็นมาของปราสาท รวมถึงความเป็นมา
ของชุมชน อีกทั้งยังไม่เคยมีใครเก็บข้อมูลรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โครงการนี้
จึงเปรียบเสมือนตัวช่วยในการขุดหารากเหง้าของชุมชน โดยมีกลุ่มแกนนำเด็ก
และเยาวชนเป็นผู้นำในการขุด

“โครงการพัฒนาเยาวชนพลเมืองดีศรีสะเกษ สอนให้เด็กมีวินัย และรู้จักตนเอง การรู้จักตัวเอง หมายรวมถึงการรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตัวเอง ทั้งเรื่องการเรียน ครอบครัว หรือแม้แต่สังคมที่อาศัยอยู่ เช่น การรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย และการช่วยผู้ปกครองทำงานในบ้าน รวมถึงงานสังคม”

“ถ้ามีคนที่มีมาทำกิจกรรมเกี่ยวกับปราสาททุกคนยินดีมาเพราะปราสาทเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวของคนในชุมชน ผู้ใหญ่แต่ละคนก็ไม่ได้รู้ไปทุกเรื่อง พอมีเด็ก ๆ ลูกขึ้นมาทำโครงการเกี่ยวกับชุมชนเกี่ยวกับปราสาทตาเล็ง ผู้ใหญ่เลยให้การตอบรับดีและยินดีให้ความร่วมมือกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เขารวมรวมข้อมูลออกมาเป็นชิ้นเป็นอันให้ได้”

ประเสริฐ สะท้อนอีกว่า โครงการพัฒนาเยาวชนพลเมืองดีศรีสะเกษ สอนให้เด็กมีวินัยและรู้จักตนเอง การรู้จักตัวเอง หมายรวมถึงการรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตัวเอง ทั้งเรื่องการเรียน ครอบครัว หรือแม้แต่สังคมที่อาศัยอยู่ เช่น การรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย และการช่วยผู้ปกครองทำงานในบ้าน รวมถึงงานสังคม

ประเสริฐ ย้ำว่า ความรู้ คุณลักษณะที่ดี และทักษะการใช้ชีวิต สามารถพัฒนาไปพร้อม ๆ กันจากการทำกิจกรรมนอกห้องเรียนอย่างที่กลุ่มแกนนำเยาวชนกำลังทำอยู่ กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้เป็นคนเปิดกว้าง พร้อมพัฒนาตัวเองและเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ในสถานการณ์เฉพาะหน้าต่าง ๆ

“เมื่อต้องมาทำงานด้วยกัน เด็ก ๆ เขาก็ได้ความเสียสละ รับฟังผู้อื่น ยิ่งเมื่อได้ลงมือทำแล้วเกิดข้อผิดพลาด เด็กจะย้อนกลับมาพิจารณาตัวเองก่อน ไม่โทษผู้อื่น แล้วกลับมาเผชิญหน้ากับความจริงได้ดีขึ้น หรือหากจะทำอะไรสักอย่าง ก่อนจะทำต้องผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองมากขึ้นว่า สิ่งที่ทำมีผลดีหรือมีผลกระทบต่อชีวิตอย่างไร วิธีคิดแบบนี้จะเป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาเวลาออกไปใช้ชีวิตในสังคม”

ดอน-ณัฐณยานี ศรีสุวรรณ พี่เลี้ยงชุมชน บอกว่า เธอเป็นเจ้าหน้าที่กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของ อบต.ปราสาท จึงสนใจสนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อชุมชนของเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษ เมื่อได้รับคำเชิญชวนจากทีมพี่เลี้ยงโครงการพัฒนาเยาวชนพลเมืองดีศรีสะเกษ ปี 2 ให้เข้ามาช่วยเป็นพี่เลี้ยงชุมชน จึงไม่ลังเลใจที่จะตกปากรับคำ และเริ่มประชาสัมพันธ์แนะนำโครงการกับเด็กและเยาวชนในโรงเรียน โดยประสานงานไปยังโรงเรียนชุมชน ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ แม้ว่าครั้งนั้นมีนักเรียนสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการเพียง 15 คน แต่ประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้เธอเรียนรู้ว่า กิจกรรมเพื่อชุมชนจะเดินหน้าอย่างราบรื่นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในพื้นที่เป็นหลัก

“พอเราประกาศประชาสัมพันธ์โครงการในโรงเรียน นอกจากน้อง ๆ ในพื้นที่แล้ว ยังมีนักเรียนที่อื่นมาสมัครด้วย เราเชื่อว่าเด็กมีความสนใจทำโครงการจริง แต่ระยะทางและการเดินทางเป็นอุปสรรค สุดท้ายเหลือแกนนำในพื้นที่และชุมชนข้างเคียงอยู่ประมาณ 5 คน”

ดอน อธิบายต่อว่า เข้ามารับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงชุมชนด้วยความเต็มใจ ไม่เคยคิดว่าหน้าที่นี้เป็นภาระแต่อย่างใด ไม่ว่าจะป็นงานในโครงการหรืองานในหน้าที่ เป้าหมายของงาน คือ การพัฒนาเยาวชนเหมือนกัน ถ้าพัฒนาเด็กได้ ผลลัพธ์ที่ได้ย่อมตกอยู่กับชุมชน

“ระหว่างที่มาดูแลเด็ก ๆ ในโครงการ ตัวเราเองก็ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจชุมชนไปพร้อม ๆ กับเด็ก เพราะยังมีเรื่องของชุมชนหลายเรื่องที่ตัวเองก็ไม่เคยรู้ แม้ต้องใช้เวลาพอสมควร แต่สิ่งที่ได้คืนมาในระยะยาว และเป็นประโยชน์กับชุมชนมีมากกว่า สุดท้ายมีแต่ได้กับได้...บอกตามตรงว่าก่อนหน้าขนาดตัวเองยังรู้สึกจะอายเวลาเห็นนักท่องเที่ยวเดินทางมาปราสาทตาเล็ง แล้วมาเจอปราสาทที่ยังบูรณะไม่เสร็จ แกรมยังไม่มีการบ้ายให้ข้อมูลเกี่ยวกับปราสาทให้ศึกษาเลย” ดอน เล่าด้วยน้ำเสียงจริงจัง

ในแง่ความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มแกนนำเยาวชนนั้น ดอน สะท้อนว่า แม้บางครั้งทีมงานอาจจะขี้เกียจ ไม่อยากมาทำกิจกรรมบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่เป็นธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น

“ผู้ใหญ่เองก็ต้องเข้าใจและปรับตัวเข้าหาเขาด้วย ไม่ใช่ยึดตัวเองเป็นมาตรฐาน โดยส่วนตัวคิดว่าตัวเองได้เรียนรู้จากเด็กด้วยซ้ำ ทำให้เราเข้าใจวัยรุ่นมากขึ้น เข้าใจสิ่งที่ลูกคิดมากขึ้น เพราะได้ทำงานกับเยาวชน”

จากจุดเริ่มต้นด้วยความกล้า ๆ กลัว ๆ นำพาให้ทีมงานเดินสู่เส้นทางการเรียนรู้ รากเหง้าของตนเอง วันนี้ประวัติศาสตร์ชุมชนและข้อมูลปราสาทตาเล็งที่พวกเขา ลงมือสืบค้นและเก็บรวบรวม ได้กลายเป็น “ทุนความรู้” ของชุมชน เมื่อปราสาทตาเล็งศูนย์รวมใจของคนในพื้นที่ได้รับความสนใจจากเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชนเอง ผู้ใหญ่ในชุมชนคงวางใจได้ว่า ปราสาทตาเล็งจะยังได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานที่แห่งนี้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในชุมชนตราบนานเท่านาน

• • • •

โครงการปราสาทตาเล็งศูนย์รวมความศรัทธา ของชุมชน

พี่เลี้ยงชุมชน	ณัฐธยาน์ ศรีสุวรรณ	เจ้าหน้าที่กองการศึกษา อบต.ปราสาท
ทีมทำงาน	กลุ่มเยาวชน ตำบลปราสาท อำเภออุษันต์ จังหวัดศรีสะเกษ	
สุกัญญา คำแก้ว	ประกาศนียบัตรวิชาชีพปี 1	วิทยาลัยบริหารธุรกิจรักไทย
เสาวลักษณ์ นัยสว่าง	ประกาศนียบัตรวิชาชีพปี 1	มหาวิทยาลัยเกษตรเทคโนโลยีศรีสะเกษ
อภิัญญา ขวานทอง	มัธยมศึกษาปีที่ 4	โรงเรียนอุษันต์
วนิดา อุ่นแก้ว	มัธยมศึกษาปีที่ 4	โรงเรียนอุษันต์
ศศิวิมล สุธงาม	มัธยมศึกษาปีที่ 4	โรงเรียนอุษันต์